

Závěrečný projekt

Téma

Reedukace zraku

Výzkumný problém

Efektivita reedukace zraku u dětí předškolního věku s narušeným binokulárním viděním.

Představení tématu výzkumu

V této práci se budu zabývat možnostmi reedukace zraku u dětí předškolního věku s narušeným binokulárním viděním. Chtěla bych zkoumat, jaké postupy při reedukaci zraku dětí jsou nejvíce efektivní, jaká cvičení jsou u dětí oblíbená a jaká nikoli, jak bychom měli k dětem v průběhu cvičení přistupovat, které přístroje jsou u dětí oblíbené a jaká je optimální délka cvičení, než dítě začne být unavené a přestane spolupracovat.

Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je analyzovat, jaké postupy při reedukaci zraku u dětí předškolního věku s narušeným binokulárním viděním jsou nejefektivnější.

Hlavní výzkumná otázka

Jak s dětmi cvičit, aby byla reedukace zraku co nejefektivnější?

Vedlejší otázky.

- Jaká je optimální délka cvičení, než děti začnou být unavené?
- S jakým ortoptickým přístrojem cvičí děti nejraději?
- Jaká forma cvičení děti nejvíce motivuje?
- Cvičí děti raději ve cvičebnách s ortoptickou sestřičkou, či doma s rodiči?

Volba výzkumné strategie

Zvolila jsem kvalitativní strategii výzkumu. Při zkoumání efektivity reedukace zraku je nutné analyzovat problém do hloubky. Je zde důležitý každý malý detail týkající se dítěte s narušeným binokulárním viděním.

Metody sběru dat

V rámci rozsahu své práce zpracuji čtyři případové studie zaměřené na analýzu individuální reedukace zraku dětí předškolního věku.

Zvolila jsem tyto metody sběru dat:

- Rozhovor s rodiči.
- Rozhovor s ředitelkou mateřské školy.
- Rozhovor s učitelkami mateřské školy.
- Pozorování dětí ve školce.
- Studium lékařské dokumentace dětí.

Popis zkoumaného vzorku

Svůj výzkum povedu v mateřské škole speciální, která se nachází v mém rodném městě. S paní ředitelkou i se všemi učitelkami mám pěkný vztah z dob mé praxe. Věřím, že mi všichni na tomto pracovišti vyjdou vstříc a ochotně mi pomohou s mým výzkumem. Jedná se o rodinný typ školského zařízení, který navštěvuje pouze 30 dětí. Má dvě oddělení. Při výzkumu budu spolupracovat s oddělením pro děti s očními vadami, které navštěvuje 19 dětí.

K vlastnímu šetření si vyberu čtyři děti různého věku s různým stupněm poruchy binokulárního vidění. Tyto děti si vyberu po prostudování jejich dokumentace, kterou mi poskytne učitelka mateřské školy.

Všechny rozhovory budou probíhat v příjemném prostředí mateřské školy. Rozhovory s rodiči proběhnou při vyzvedávání dětí z mateřské školky. Věřím, že většina rodičů bude ochotná spolupracovat a rádi se mnou podělí o zkušenosti se svými dětmi.

Problém, se kterým bych se mohla setkat, může být neochota rodičů se mnou spolupracovat a udělat si čas na rozhovor, popř. neochota nechat mě nahlédnout do lékařské dokumentace svého dítěte. Tento problém bych vyřešila výměnou zkoumaného dítěte.

Úryvek ze scénáře rozhovoru s paní učitelkou

Po úvodních fázích rozhovoru, o tom jak se paní učitelka měla od té doby co jsme se neviděly, přistoupím k samotnému výzkumu. První otázky se budou vztahovat k prvnímu zkoumanému dítěti.

- 1) **Obecné popsání dítěte:** Jak by ho paní učitelka popsala? Jak se chová ve třídě? Jak si hraje s ostatními dětmi? Jak má vyvinutou motoriku? Jaké má koníčky? S čím si rádo hraje? Co ho charakterizuje? atd.
- 2) **Osobní anamnéza:** Kdy byla dítěti refrakční vada diagnostikována? Jak často navštěvuje oční lékařku?...
- 3) **Rodinná anamnéza:** Má dítě sourozence? Jsou rodiče rozvedení? Spolupracují se školkou? Vyskytují se u rodičů nebo u sourozenců vady zraku? Jaké má rodinné zázemí? Co by mi o jeho rodině řekla?...
- 4) **Reedukace zraku:** Nosí brýle? Na kterém oku nosí okluzor? Jak často má být které oko zatěžováno pleoptickým cvičením? Jaká pleoptická cvičení vykonává? Jak často? Které nejčastěji? Provádí některé cviky samovolně bez vyzvání? Mohla bych vidět některé výkresy či výrobky? Jaká ortoptická cvičení vykonává? Jak často? Existují nějaké ortoptické přístroje, ke kterým usedá bez vyzvání? Mluví často o nějakém přístroji a dožaduje se cvičení na něm? Projevilo se u něj zlepšení od příchodu do školky? Jaké jsou výsledky cvičení na jednotlivých přístrojích? Cvičí i doma? Nosí vždy do školky okluzor? Těší se do cvičebny za ortoptickou sestřičkou? Jak dlouho cvičí se zájmem a zaujetím?...

Pak bychom přešly k rozhovoru o druhém, třetím a čtvrtém zkoumaném dítěti. Na závěr bych paní učitelce velmi poděkovala a předala jí malou pozornost jako poděkování za ochotu a čas se mnou strávený.

Poznámky z pozorování v mateřské škole

Mateřská škola leží v klidné lokalitě nedaleko městského parku. Budova školy je nová a v oknech barevně vyzdobená. Po příchodu do třídy mám příjemný pocit. Všude je poházeno množství hraček a celá třída je velice barevná. Třída je prosvětlena čtyřmi velkými okny.

Mého příchodu si většina dětí ani nevšimla, protože byla zabrána do hry. Děti si volně hrály a jedno dítě vždy šlo za paní učitelkou, s kterou cvičilo na CAM stimulátoru. Děti mají volně k dispozici dva cheiroskopy. Na obou právě cvičí. Velké množství hraček, které je rozházeno na koberci mi připadá velice nebezpečné. Na tomto oddělení jsou děti s vadami zraku a velice snadno by předměty na zemi mohli přehlédnout a ublížit si.

Poté mě paní učitelka přizvala ke CAM stimulátoru. Pozorovala jsem, jak přístroj funguje. Pro děti bylo velice náročné udržet pozornost očí na jednom bodě po dobu jedné minuty. Podle jejich reakcí bych řekla, že se to nepodařilo téměř žádnému.

Přisedla jsem si k holčičce, která cvičila na cheiroskopu a seznamovala jsem se zrakem s přístrojem. Holčička se dívala do okulárů a na podložku kreslila motýlka, kterého viděla v okulárech. Kresba se jí moc nedařila a motýlek byl vzhledem ke vzoru velice nepřesný. I přes viditelný nezdar vypadala, že jí práce baví, byla soustředěná a k mému překvapení se svým výkonem spokojená.

Do třídy přišla ortoptická sestřička a s dětmi se pozdravila. Děti se k ní hrnuly a vypadaly, že ji vidí rády. Vzala si sebou skupinku číslo jedna. Tato skupinka se skládala ze tří holčiček. Ani jedna nepatřila do mé zkoumané skupiny, a tak jsem zůstala ve třídě a domluvila jsem se s sestřičkou, jestli bych nemohla spolu s další skupinou navštívit cvičebnu. Sestřička velice ochotně souhlasila.

Námět k modifikaci:

Po pozorování jsem se sešla se všemi čtyřmi rodiči vybraných dětí. Všichni jsou velice vstřícní a milí lidé. Ke změně zkoumaného vzorku tedy nebudu muset přistoupit. Žádné jiné důvody pro změnu (modifikaci) námětu jsem nenašla. Zatím tedy námět výzkumu zachovám a budu pokračovat beze změny.

Seznam relevantní literatury:

HAMADOVÁ, P.; KVĚTOŇOVÁ, L.; NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie: texty*

k distančnímu studiu. Brno: Paido 2007. ISBN: 978-80-7315-159-1.

HROMÁDKOVÁ, L. *Šilhání*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví 1995. ISBN: 80-7013-207-8.

HYCL, J.; VALEŠOVÁ, L. *Atlas oftalmologie*. Praha: TRITON 2003. ISBN: 80-7254-382-2.

JESENSKÝ, J. *Antologie reedukace zraku*. Praha: Radar 1994

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. *Edukace dětí se speciálními potřebami v raném a předškolním věku*. Brno: Paido 2004. ISBN: 80-7315-063-8.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. *Oftalmopedie*. Brno: Paido 2000. ISBN: 80-85931-84-2.

MONATOVÁ, L. *Pedagogika speciální*. Brno: MU 1994.

ROZSÍVAL, P. *Oční lékařství*. Praha: Galén 2006

VÍTKOVÁ, M a kol. *Možnosti reedukace zraku při kombinovaném postižení*. Brno:

Paido 1999, ISBN: 80-85931-75-3.

URBÁNKOVÁ, M. a kol. *Reedukace zrakového vnímání tupozrakých a šilhavých dětí předškolního věku*. Brno: KPU 1985.

GROSS, DA. *Ocular Accommodation, Convergence, and Fixation Disparity: A Manual of Clinical Analysis*. Boston: Butterworth-Heinemann 1995.

GRIFFIN JR. *Binocular Anomalies: Procedures for Vision Therapy*. Chicago: Professional Press 1995.

Projekt je pěkný, pečlivě připravený – mám ale výtku k názvu a k tomu, jaké ambice si v úvodu kladete. Zjistit, která metoda reedukace je nejefektivnější by chtělo klinickou studii, nebo minimálně experiment – tzn. vzít si náhodně vybrané skupiny dětí, u jedněch nějakou metodu praktikovat a u jiných ne a měřit rozdíly v pokroku dětí. Po-

kud zkoumáte kvalitativně a děláte případové studie, zvažila bych změnu názvu a úvodu výzkumu – mohl by se lépe jmenovat třeba „Průběh reedukace“ Nebo „Různé metody reedukace.....: případové studie“ atd. Budete-li dělat případové studie, nezapomeňte na kontextuální informace. A také na definici toho, co je vaším případem.